

Η κοινωνία, η παιδεία και η τέχνη της μουσικής...,

Θ. Δρίτσας

Θανάσης Δρίτσας

Η κοινωνία, η παιδεία και η τέχνη της μουσικής

Η ουσία της ψυχαγωγίας και η ευκολία της διασκέδασης

Δεν είναι τυχαίο ότι στον αρχαίο κόσμο η μουσική κρατούσε σταθερά τη θέση της στον κορμό της παιδείας. Είναι διαχρονική, βαθυστόχαστη και επιστημονικά προφητική η θέση του Αριστοτέλη για την αξία και τον ρόλο της μουσικής στην εκπαίδευση, όπως με πληρότητα εκφράζεται στο βιβλίο του «Πολιτικά» στο κεφάλαιο Θ'.

Καθορίζει ως τέσσερα (4) τα κύρια μαθήματα στα οποία πρέπει να εκπαιδεύονται οι νέοι και αυτά είναι «γράμματα» (δηλ. ανάγνωση, γραφή, γραμματική), «γυμναστική», «ιχνογραφία» και «μουσική». Η θέση του Αριστοτέλη είναι ότι η μουσική τείνει κάπως προς την αρετή, επειδή διαπλάθει το ήθος (όπως η γυμναστική το σώμα), αλλά επίσης εκπαιδεύει τη φρόνηση και μαθαίνει τον άνθρωπο να απολαμβάνει σωστά και να περνάει ευχάριστα τις ώρες της ανάπαυσης. Και μάλιστα ο Αριστοτέλης έχει συλλάβει τους δύο τρόπους που ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τη μουσική, δηλαδή και ως «παιδεία» (δηλ. εκπαιδευτικό εργαλείο) και ως «παιδιά» (δηλ. παιχνίδι και ευχαρίστηση).

Έχει επιστημονικά αποδειχθεί σήμερα ότι τα παιδιά που ξεκινάνε μουσική στα 6-7 τους χρόνια αποκτούν μεγαλύτερη ικανότητα συγκέντρωσης, καλύτερη μνήμη, μεγαλύτερη μαθηματική ικανότητα, αποκτούν πειθαρχία στη μελέτη τους και αποκτούν μεγαλύτερη δυνατότητα ανεξαρτησίας κινήσεων. Επίσης τα παιδιά που συμμετέχουν σε ορχήστρες ή χορωδίες μαθαίνουν να συνεργάζονται καλύτερα με άλλα παιδιά και να έχουν καλύτερη δυνατότητα ακρόασης του διπλανού τους ανθρώπου, άρα και μεγαλύτερη ικανότητα επικοινωνίας. Επιπλέον στοιχεία από μια μακροχρόνια επιστημονική μελέτη στις ΗΠΑ έδειξαν ότι νέοι που μαθαίνουν μουσική γίνονται λιγότερα συχνά χρόνιοι χρήστες ναρκωτικών σε σχέση με νέους που δεν έχουν μουσική εκπαίδευση.

Οι αρχαίοι Έλληνες ήξεραν λοιπόν ότι με τη μουσική εκπαίδευση θα παράγουν περισσότερο αναπτυσσόμενους εγκεφάλους και θα στελεχώνουν την κοινωνία τους με άτομα που διαθέτουν πολλαπλές δεξιότητες - δεν ήταν καθόλου τυχαίο ότι τοποθετούσαν τη μουσική στον κορμό της παιδείας. Την αρχαία ελληνική άποψη για το σημαντικό ρόλο της μουσικής στην ανάπτυξη του εγκεφάλου επιβεβαιώνουν τα πορίσματα των μελετών της σύγχρονης νευροεπιστήμης. Η σημερινή ωδειακή παιδεία κατευθύνει περισσότερο τους σπουδαστές στο πώς να πετύχουν μια επαγγελματική θέση στην κοινωνία, μέσω της μουσικής, παρά στο να μάθει στο άτομο

πώς μπορεί να αποκτήσει πολλαπλές δεξιότητες μέσω μουσικής. Πιστεύω ότι οι σύγχρονες ηγεσίες των υπουργείων Παιδείας ή Πολιτισμού δεν έχουν καν αντιληφθεί την αξία της μουσικής εκπαίδευσης ως κοινωνικού αγαθού. Η προσωπική μου παρατήρηση από διαλέξεις που έχω δώσει σε μουσικά σχολεία της χώρας είναι ότι οι μαθητές των μουσικών σχολείων είναι περισσότερο δραστήρια, αισιόδοξα και δημιουργικά παιδιά, σε σχέση με μαθητές άλλων σχολείων.

Δυστυχώς η πλειονότητα του κόσμου αντιμετωπίζει σήμερα την τέχνη της μουσικής απλά ως μέσον διασκέδασης. Η λέξη «διασκέδαση» προέρχεται ετυμολογικά από το αρχαίο ρήμα «διασκεδάννυμι» που σημαίνει διασκορπίζω/αποκλίνω. Διασκεδάζω σημαίνει ακούω μουσική, προκειμένου να ξεχάσω και να ξεφύγω κάπου αλλού. Το πραγματικό νόημα και ο στόχος της μουσικής είναι η λέξη ψυχαγωγία (δηλαδή αγωγή ψυχής), που σημαίνει βέβαια κάτι πολύ πλατύτερο, όσον αφορά τον παιδευτικό ρόλο της μουσικής ατομικά και κοινωνικά. Η μουσική αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη και την εκπαίδευση του ανθρώπινου εγκεφάλου, όπως η φυσική άσκηση για το σώμα μας. Ο συνδυασμός μάλιστα της φυσικής άσκησης με τη μουσική αποτελεί την ιδανικότερη μέθοδο για τη διατήρηση της υγείας. Θυμάμαι ακόμη τα εξής σοφά λόγια του Μάνου Χατζιδάκι (απόσπασμα συνέντευξής του), που συνοψίζουν πολλά ουσιώδη ζητήματα για τον ρόλο και το νόημα της μουσικής: «Η μουσική δεν είναι μαστίχα για το στόμα εφήβων που επιδεικνύουν τα αθλητικά τους κορμιά σε σκοτεινά νυχτερινά στέκια, ούτε η μουσική είναι κάτι για τους επαγγελματίες της νύχτας που θέλουν κάτι για παρέα, για να αποφύγουν τον ύπνο που τους κυριεύει. Η μουσική είναι τελετή αποκάλυψης που απαιτεί αθωότητα και μνήμη. Η μουσική είναι ασκήσεις, με στόχο την αποκάλυψη».

Θανάσης Δρίτσας,
Η κοινωνία, η παιδεία και η τέχνη της μουσικής Έντυπη Έκδοση Ελευθεροτυπία,
25 /6/ 2013

Ασκήσεις

1. Το κείμενο είναι άρθρο. Να επισημάνετε κάποια από τα γνωρίσματα του είδους. Βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Γ΄ λυκείου σ. 166](#) και [171](#). ΑΡΘΡΟ
2. Να παρατηρήσετε και να σχολιάσετε την οργάνωση και τη συνοχή του κειμένου. Βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Β΄ λυκείου σ. 56](#) και [248](#). ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
3. Να σχολιάσετε την παρατήρηση του Αριστοτέλη για τους δύο τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τη μουσική. Να δώσετε παραδείγματα και από την προσωπική σας εμπειρία.
4. Πώς αντιλαμβάνεστε την αξία της μουσικής εκπαίδευσης ως κοινωνικού αγαθού; Με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει ο συγγραφέας την άποψή του για την αξία της μουσικής εκπαίδευσης ως κοινωνικού αγαθού;
5. Ποιο είναι το «λάθος» της σημερινής ωδειακής παιδείας; Πού θα έπρεπε να στοχεύει σύμφωνα με τον συγγραφέα;
6. Ποια συμπεράσματα μπορείτε να βγάλετε για τον ρόλο και το νόημα της μουσικής από τα λόγια του Μάνου Χατζιδάκι;
7. Ο συγγραφέας παρατήρησε ότι *οι μαθητές των μουσικών σχολείων είναι περισσότερο δραστήρια, αισιόδοξα και δημιουργικά παιδιά, σε σχέση με μαθητές άλλων σχολείων*. Γιατί, φαντάζεστε, ότι μπορεί να ισχύει η παρατήρηση αυτή;
8. Να οργανώσετε μια συζήτηση ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ στρογγυλής τραπέζης για τη μουσική, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Α΄ λυκείου, σ. 116](#). Κάθε ομάδα θα αναλάβει να μελετήσει μια πλευρά του θέματος και θα παρουσιάσει τη δουλειά της με τη μορφή εισήγησης σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο. Προτείνονται ενδεικτικά κάποιες πτυχές του θέματος, αλλά μπορείτε να κάνετε τις δικές προσθήκες ή αλλαγές, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά σας: μουσική και παιδεία, μουσική και ψυχαγωγία, μουσική και θεραπεία, μουσική και πολιτική, μουσική και θρησκεία, μουσική και έρωτας. Μετά τη συζήτηση κάθε ομάδα αναλαμβάνει να γράψει, με βάση την εισήγηση που έκανε, ένα κείμενο 250-300 λέξεων σε ένα αφιέρωμα για τη μουσική, που μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.
9. Το κείμενο του Ν. Φαρούπου [Μουσική, η τέχνη -και επιστήμη- των ήχων](#) είναι άρθρο. Να το συγκρίνετε με το παρόν άρθρο ως προς την οργάνωση και τη γλώσσα, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Γ΄ λυκείου σ. 166](#) και [171](#).